

INOVÁCIA SAMOSTATNEJ PRÁCE EDUKANTOV POČÍTAČOM AKO ZDROJ ZVYŠOVANIA EFEKTÍVNOTI EDUKAČNÉHO PROCESU

Beisetzer Peter

Resumé

Kompetencie využívať počítač v edukačnom procese sa majú rozvíjať v súvislosti so spektrom profesijných kompetencií učiteľa. V tomto zmysle sa autor vyjadruje k problematike rozvoja kompetencií didakticky zhodnotiť aplikáciu počítača. Predmetná činnosť poskytuje viacero strategických možností, v rámci ktorých sa učiteľ vyjadrí k činnostiam, ktoré využívajú funkčné možnosti počítača. Na tieto, a im podobné otázky, je potrebné učiteľa pripraviť už v pregraduálnej príprave. V tomto zmysle má podnecujúco pôsobiť aj nasledujúce vyjadrenie autora príspevku.

Abstract

The competences to use the computer within the educational process should be developed in connection with the variety of the teacher's profession competences. In this sense the author is expressing her opinion on the problem of the development of the competences to didactically evaluate application of the computer. This process offers variety of strategic possibilities within which the teacher is expressing his or her attitude towards the functional possibilities of the computer. Therefore, the necessity to prepare the teacher for these questions in the pre-gradual preparation is inevitable. the system of the autonomous work of the student.

Úvod

Samostatná práca v edukačnom procese vystupuje ako rozhodujúci, cieľavedome na edukantov pôsobiaci normatívny faktor. V tejto súvislosti sa v popredí ocitnú otázky jej kvality, účinnosti a efektívnosti. Prvky, podieľajúce sa na efektívnej samostatnej práci, budú v presne vymedzenom rozsahu medzi sebou súvisieť a vytvoria určité vzťahy. Pôjde o množinu pravidiel, ktoré ovplyvnia organizovanie a riadenie samostatnej práce. Zároveň tieto pravidlá prispievajú k tomu, že dôjde k vzájomnému ovplyvňovaniu prvkov systému, ktorý je na samostatnú prácu aplikovaný. Ich kombináciou je možné vytvoriť určité množstvo postupov na ktoré je možné aplikovať súbor prostriedkov, vrátane počítača.

Aplikácii počítača v samostatnej práci má predchádzať jeho didaktické zhodnotenie v zmysle plnenia edukačných cieľov. Didaktické zhodnotenie aplikácie počítača bude mať svoj významný podiel na tvorbe systematicky štruktúrovaného edukačného prostredia podporujúceho poznávaciu aktivitu edukanta.

Stratégia koncepcnosti v aplikácii počítača

Súčasným trendom učenia sa je, že edukant v tejto činnosti nezostáva osamotený a otázky jeho samostatnej práce sú predmetom záujmu učiteľa, resp. vzdelávacej inštitúcie. Nebude to inak ani v prípade samostatnej práce podporenej počítačom. Z obrázku 1 je vidieť, že obsah zhodnotenia aplikácie počítača sa bude tvoriť aj v zmysle:

- podpory aktivity, samostatnosti a tvorivosti edukantov,
- zaradenia počítača ako prvku systému samostatnej práce s väzbami, ktoré vytvoria vzťahy ovplyvňujúce plánovanie, organizovanie, kontrolu a usmerňovanie poznávacieho procesu edukanta,
- mnohvrstvených systémov v rámci tzv. hypermediálneho prostredia, v ktorom sú aplikované hypermediálne prostriedky a metódy,

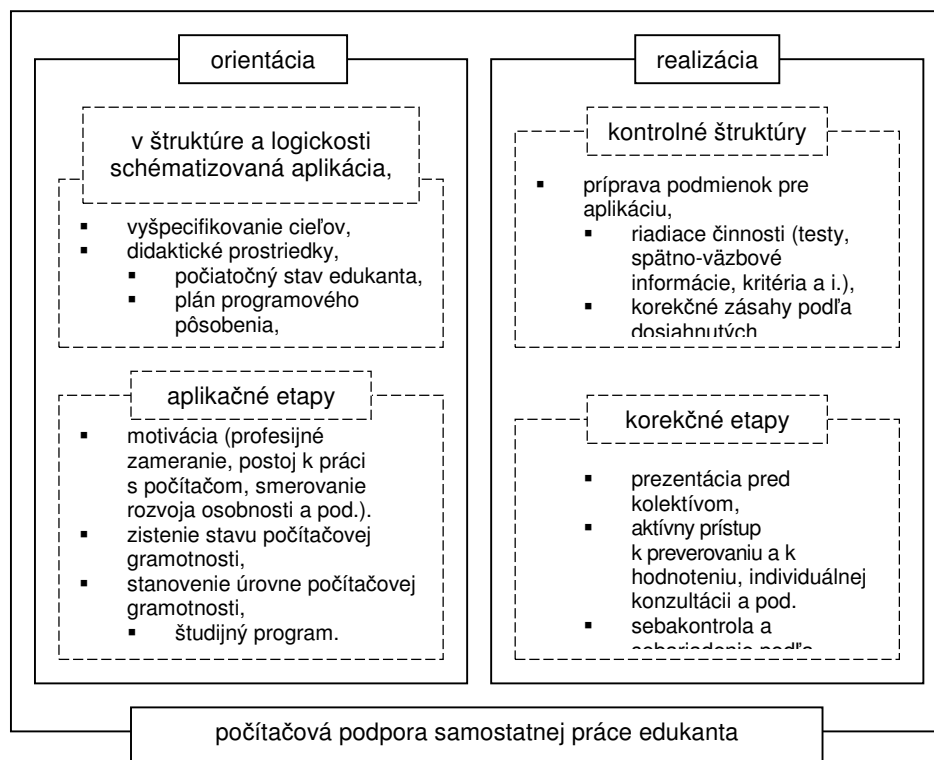
- multimedialnosti, t. j. multimedialnych didaktických prostriedkov.

Pre analýzu systému zhodnocujúceho aplikáciu počítača v samostatnej práci môžeme zvoliť rozsah, ktorý v súvislosti s analýzou systémov uvádzajú autori L. ĎURIČ, - M. BRATSKÁ a kol., (1997) – ide o analýzu v rozsahu:

- *úrovne* - zhodnocovanie bude posudzovať plnenie edukačných cieľov a priebeh riešenia úloh (činnosť je na úrovni vnútroštruktúrových kritérií), pričom systém sa porovná s jemu podobnými (činnosť je na úrovni vonkajších kritérií),
- *štruktúry* - pozornosť je venovaná skladbe systému a funkčnosti prvkov (či funkčnosť systému zabezpečujú - či sú zbytočné, či brzdia a pod.),
- *dynamiky*:- vyšpecifikujú sa činnosti, resp. tie hybné sily, ktoré prispievajú k procesualnosti systému.

Z uvedeného je vidieť, že predmetnou analýzou je možné:

- odhaliť rezervy v štruktúrovaní systému a v stratégii organizovania a riadenia práce s počítačom,
- posúdiť ako počítač prispieva k plneniu edukačných cieľov (ktoré sa splnili a ktoré nie),
- urobiť rozhodnutie či a aké korekcie je potrebné urobiť v procese rozvoja a zavádzania počítačov do edukačného procesu, resp. iných požadovaných kompetencií edukantov a edukátora.

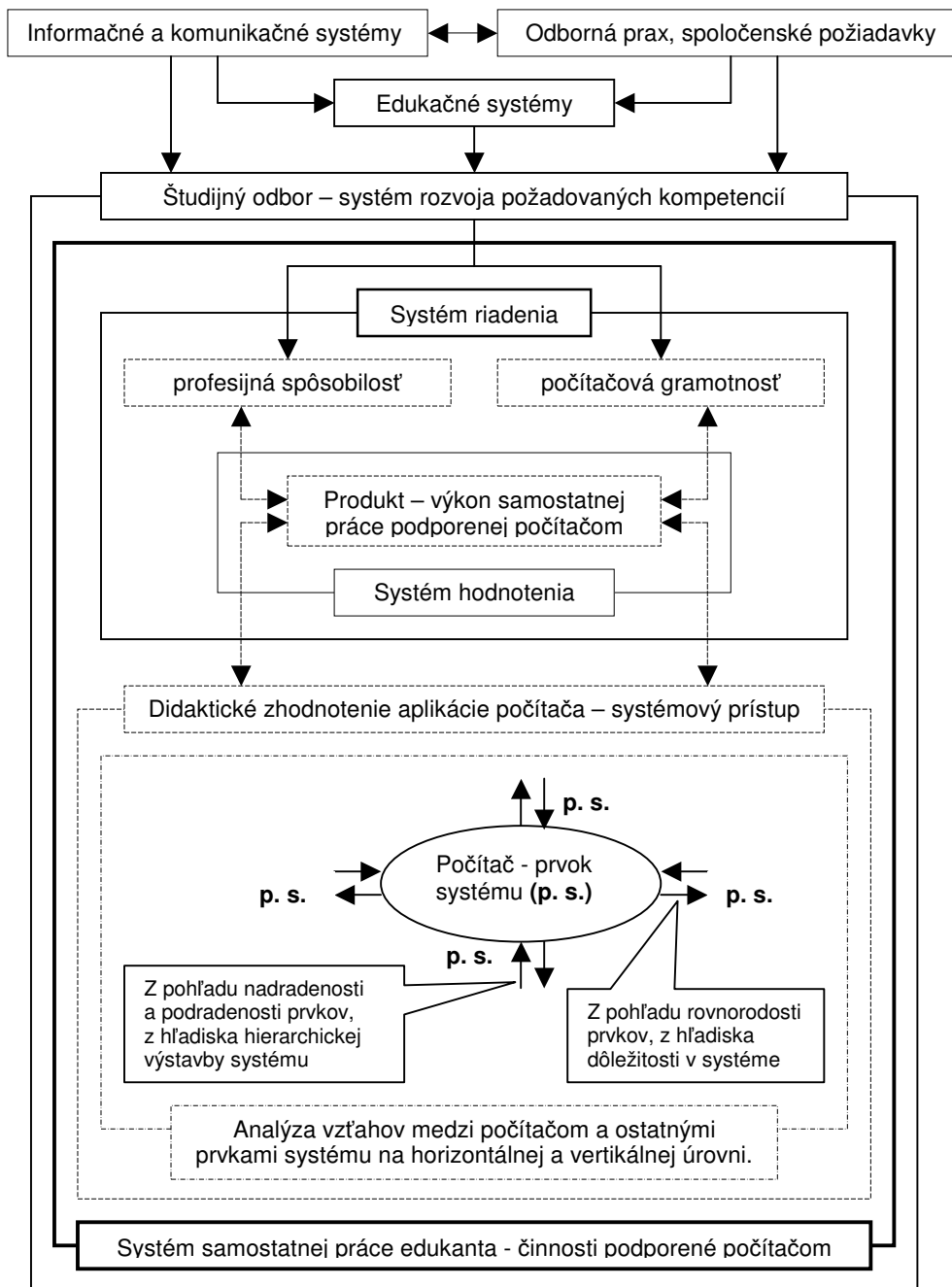

Obr. 1 Optimalizácia aplikácie počítača na úrovni systému samostatnej práce edukanta

V rámci definovania vzťahov medzi jednotlivými prvkami systému, môže dôjsť k situácii, ktorá si vyžiada urobiť korekciu v nastavení daného systému. Toto nastavenie je možné zrealizovať len v prípade, že je možné:

- pozorovať, ktoré prvky samostatnej práce podporenej počítačom majú schopnosť systém meniť a či označené prvky spôsobujú pozitívnu - očakávanú alebo negatívnu - neočakávanú zmenu v profilovaní osobnosti edukantov,
- projektovať, analyzovať tie zmeny, ktoré aplikáciou počítača zefektívnia edukáciu,

- v rámci daného systému samostatnej práce identifikovať tie prostriedky (napr. pracovné listy, metodické návody a pod.) ktoré je možné aplikovať aj na prácu s počítačom s cieľom zefektívniť edukačný proces,
- určiť stupeň počítačových kompetencií potrebných pre realizáciu sledovaného výkonu.

Obr. 2 Model prístupu k edukácii podporenej počítačom

Záver

Edukantova samostatnosť používať počítač nevyklučuje cieľavedomé plánovanie, organizovanie, kontrolu a usmerňovanie počítačom podporených činností. V prípade jeho riadenej samostatnej práce s počítačom, bude výsledok ovplyvňovať:

- prispôsobenie sa špecifikám, ktoré sú dané možnosťami počítača,

- pripravenosť edukanta pre prácu s daným softvérom, internetom, prídavnými zariadeniami počítača a pod.,
- usmerňovanie subjektívnych názorov edukanta na prácu s počítačom,
- spojenie individuálnych skúseností edukanta z používania počítača s riadenou prácou, kde úloha počítača je daná edukačnými cieľmi,
- možný rozpor medzi aplikáciou počítača v edukačnom procese a aplikáciou v praxi (cieľom je zabrániť tomuto rozporu),
- stupeň zosúladenia záujmov edukantov, ich predstáv o využívaní počítača v edukačných podmienkach so stratégiou profilovania ich osobnosti v rámci študijného odboru,
- postoj edukanta k práci s počítačom (usmerňovaná učiteľom, v zmysle edukačných cieľov), ktorý môže vykazovať pasívnosť smerom k edukačnému procesu (vyplýva z mimoedukačného využívania počítača),
- schopnosť presunúť aktivitu a samostatnosť edukantov z mimoedukačného využívania počítača do edukačného procesu a plne ich využiť pri zámernom ovplyvňovaní rozvoja počítačovej gramotnosti.

Uvedené aspekty, majúce vplyv na výsledok aplikácie počítača naznačujú skutočnosť, že riadenie samostatnej práce podporenej počítačom je proces zložitý a od učiteľa vyžaduje činnosti, ktoré majú za cieľ:

- určiť charakter úlohy, resp. námetu, ktoré sú pre prácu s počítačom vhodné a rozvoj požadovaných kompetencií podporujúce,
- rozvíjať intelektuálne a manuálne schopnosti edukanta súvisiace s plánovanou počítačom podporovanou výučbou,
- vhodnými prostriedkami zefektívniť prácu s počítačom a tak aj samotný poznávací proces,
- vytvoriť možnosti spojenia s realitou praxe napr. konzultáciami, resp. spoluprácou s odborníkom a pod.,
- zámerné odhaľovať existujúce skúsenosti edukantov a tie konfrontovať s požiadavkami vyplývajúcimi z plánovaného rozvoja požadovaných kompetencií,
- vytvoriť mechanizmy konfrontácie a porovnávania pozorovaných javov súvisiacich so stratégiou zámerného rozvoja počítačovej gramotnosti.

Zoznam odkazov a informačné zdroje

1. BEISETZER, P. 2005. *Samostatná práca edukanta a počítač*. Prešov : 1 vydanie. FHPV PU, 2005. 107 s. ISBN 80-8068-428-6.
2. ĎURIČ, L. – BRATSKÁ, M. a kol.: *Pedagogická psychológia. Terminologický a výkladový slovník*. Bratislava : MEDIA TRADE SPN, 1997. 463 s. ISBN 80-08-02498-4.

Lektorovala:

Doc. Ing. J. Burgerová PhD.

Kontaktná adresa:

Beisetzer Peter, doc, PaedDr., PhD.
 Katedra techniky a digitálnych kompetencií FHPV PU Prešov
 08001 Prešov, ul. 17. novembra 1
 e-mail: beisep@unipo.sk